

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра економіки та маркетингу (№ 605)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи

А.В. Доронін
(підпис) (ініціали та прізвище)

«30» 08 2019 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОBOB'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Управління конкурентоспроможністю товарів та підприємств
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 075 «Маркетинг»
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: «Маркетинг»
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Харків 2019 рік

Робоча програма Управління конкурентоспроможністю товарів та підприємств
(назва дисципліни)
для студентів за спеціальності 075 «Маркетинг»
освітня програма «Маркетинг»

«14» липня 2019 р., – 11с.

Розробник: Петрик В.Л., доцент, к.т.н., доцент
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри економіки та маркетингу (№ 605)
(назва кафедри)

Протокол № 1 від «30» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри д.е.н., професор
(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Давидова І. О.
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки (спеціальність, спеціалізація), рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів – 5	<p>Галузь знань 07 «Управління та адміністрування» (шифр та найменування)</p> <p>Спеціальність 075 «Маркетинг» (код та найменування)</p> <p>Освітня програма Маркетинг» (найменування)</p> <p>Рівень вищої освіти: другий (магістерський)</p>	Цикл професійної підготовки	
Кількість модулів – 2		Навчальний рік	
Кількість змістових модулів – 2		2019/2020	
Індивідуальне завдання – розрахункова робота «Розробка програми підвищення конкурентоспроможності підприємства» (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин ¹⁾ 48 / 150 = 0,32		1-й	
Кількість тижневих годин: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6		Лекції¹⁾	
		24 години	
		Практичні, семінарські¹⁾	
		24 годин	
		Лабораторні¹⁾	
	___ годин		
	Самостійна робота		
102 години			
Вид контролю			
іспит			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання – $48/102=0,47$.

¹⁾ Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину в залежності від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення: формування теоретичних знань та практичних навичок щодо управління конкурентоспроможністю товарів та підприємств у сучасних умовах господарювання.

Завдання:

висвітлення теоретико-методологічних та соціально-економічних аспектів сучасних проблем підприємств у конкурентному середовищі.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- теорію та практику управління конкурентоспроможністю підприємства;
- нормативно-правову базу регулювання конкуренції в Україні;
- технологію аналізу ринку методом конкурентної діагностики;
- теоретичні та практичні аспекти діагностики конкурентної позиції підприємства на ринку;
- ключові методи і підходи до формування сильних конкурентних переваг підприємства;
- джерела і фактори формування конкурентних переваг;
- прикладний інструментарій управління потенціалом підприємства, його конкурентоспроможністю і вартістю;
- принципи формування конкурентоспроможності продукції;
- обґрунтування управлінських рішень щодо забезпечення конкурентоспроможності підприємства та його структурних підрозділів;
- сутність концепції управління конкурентоспроможністю підприємства та специфічні особливості управління нею в організаціях різних типів.

Результати навчання:

вміти:

- ідентифікувати всі види конкурентних переваг, якими володіє підприємство, визначати ті, що мають бути досягнутими в майбутньому для поліпшення його конкурентоспроможності;
- використовувати чинники конкурентоспроможності для створення конкурентних переваг підприємства;
- виконувати розрахунки, пов'язані з оцінюванням рівня конкуренції в галузі;
- визначати масштаби конкурентного галузевого середовища підприємства й оцінювати розстановку сил на ринку;
- застосувати моделі та методи оцінювання конкурентоспроможності товарів та підприємств;
- обґрунтувати організаційно-технічні рішення щодо підвищення якості продукції і продуктивності виробництва;
- економічно обґрунтовати та конкретизувати функції управління конкурентоспроможністю підприємства.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
«Економіка підприємства» «Основи менеджменту» «Маркетинг» «Мікроекономіка» «Макроекономіка» «Статистика» «Промисловий маркетинг»	Економічне управління підприємством Управління стратегічними змінами Міжнародні стратегії економічного розвитку Переддипломна практика

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи конкурентоспроможності товарів та підприємств.

Тема 1. Конкурентоспроможність як категорія і як властивість підприємства в умовах ринку

Предмет і завдання дисципліни. Сутність конкуренції, конкурентних переваг та конкурентоспроможності. Сутність та види економічної конкуренції. Еволюція поглядів на конкуренцію. Сучасна економічна конкуренція. Некономічна конкуренція. Підходи до класифікаційних ознак економічної конкуренції. Прийоми цінової та нецінової конкуренції.

Поняття конкурентоспроможності. Конкурентоспроможність суб'єкта конкуренції та її основні ознаки. Види конкурентоспроможності залежно від рівня й об'єкту аналізу.

Тема 2. Конкурентне середовище підприємства

Основні складові конкурентного середовища. Суб'єкти конкурентного середовища. Об'єкти конкурентного середовища. Аналіз діяльності конкурентів. Модель «п'яти сил конкуренції» М. Портера та її елементи. Зміни конкурентного середовища. Дослідження конкурентного середовища. Державна політика в сфері регулювання конкуренції. Рушійні сили ринку та інтенсивність конкуренції. Чинники, що впливають на силу конкурентної боротьби. Методи оцінювання інтенсивності конкуренції.

Тема 3. Конкурентні переваги підприємства

Сутність та співвідношення понять «ринкові чинники успіху», «ключові компетенції», «конкурентні переваги». Конкурентні переваги підприємства. Визначення конкурентних переваг. Властивості конкурентних переваг. Критерії оцінювання конкурентних переваг. Сфери формування та реалізації конкурентних переваг. Види та джерела формування конкурентних переваг. Класифікація чинників конкурентоспроможності підприємства. Головні аспекти забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Тема 4. Стратегічний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства

Поняття конкурентної стратегії підприємства. Система конкурентних стратегій підприємства. Найбільш поширені класифікації стратегій ринкової конкуренції. Вибір конкурентних стратегій підприємства. Критерії вибору конкурентних стратегій підприємства. Фактори конкурентних стратегій підприємства. Стратегії надбання конкурентної переваги (загальні стратегії конкуренції). Стратегії конкурентної поведінки підприємства. Стратегія забезпечення конкурентоспроможності як комплексна стратегія. Ситуаційне проектування конкурентної стратегії.

Модульний контроль

Змістовий модуль 2. Механізм оцінки та забезпечення конкурентоспроможності товарів та підприємств

Тема 5. Конкурентоспроможність товару та методи її оцінювання

Фактори, чинники та критерії конкурентоспроможності товару. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції. Якість товару – основний важіль забезпечення його конкурентоспроможності. Основні підходи до управління конкурентоспроможністю товару. Визначення конкурентоспроможності товару. Визначення міжнародної конкуренції товару. Цілі функціонування економічних суб'єктів. Заходи щодо поліпшення якості товару (послуг) як чинник підвищення конкурентоспроможності товарів. Стратегія підвищення якості товару як важливий чинник нецінової конкуренції. Сервісне та післясервісне обслуговування як додаткові чинники підвищення привабливості товарів і зростання їх конкурентоспроможності. Система показників якості промислової продукції. Показники якості послуг.

Світова організація торгівлі та стандартизація якості товарів. Міжнародні стандарти якості ISO. Використання міжнародних стандартів – важливий чинник підвищення якості продукції. Сучасні інструменти та організація контролю якості готової продукції. Міжнародна сертифікація продукції.

Тема 6. Менеджмент якості як фундамент забезпечення конкурентоспроможності сучасного підприємства

Ідеологія менеджменту якості. Сучасна концепція менеджменту якості. Роль менеджменту якості у формуванні конкурентоспроможності підприємства. Місце менеджменту якості у стратегічному плануванні. Інструментарій управління якістю. Система управління якістю. Забезпечення ефективного функціонування системи управління якістю. Якість – всесвітнє поле конкуренції на порозі XXI століття.

Тема 7. Система та процес управління конкурентоспроможністю підприємства

Чинники, що визначають рівень конкурентоспроможності підприємства. Система конкурентоспроможності підприємства. Управління конкурентоспроможністю підприємства. Методи оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємства. Системно-процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства. Різновиди системи управління конкурентоспроможністю підприємства.

Тема 8. Розробка та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності

Концепція розробки та забезпечення реалізації програми підвищення конкурентоспроможності підприємства. Алгоритм розробки та забезпечення реалізації програми підвищення конкурентоспроможності підприємства. Оцінювання ефективності розробки та забезпечення реалізації програми підвищення конкурентоспроможності підприємства. Критерії оцінки ефективності розробки та забезпечення реалізації програми підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Модульний контроль

Модуль 2.

Індивідуальне завдання (РР)

4. Структура навчальної дисципліни

Назва змістовного модуля і тем	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		л	п	лаб.	с. р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи конкурентоспроможності товарів та підприємств					
Тема 1. Конкурентоспроможність як категорія і як властивість підприємства в умовах ринку	9	2	2		5
Тема 2. Конкурентне середовище підприємства	18	4	4		10
Тема 3. Конкурентні переваги підприємства	17	3	4		10
Тема 4. Стратегічний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства	14	2	2		10
Модульний контроль	6	1			5
Разом за змістовним модулем 1	64	12	12		40
Змістовий модуль 2. Механізм оцінки та забезпечення конкурентоспроможності товарів та підприємств					
Тема 5. Конкурентоспроможність товару та методи її оцінювання	23	4	4		15
Тема 6. Менеджмент якості як фундамент забезпечення конкурентоспроможності сучасного підприємства	14	2	2		10
Тема 7. Система та процес управління конкурентоспроможністю підприємства	14	2	2		10
Тема 8. Розробка та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності	17	3	4		10
Модульний контроль	6	1			5
Разом за змістовим модулем 2	74	12	12		50
Усього годин	138	24	24		90
Модуль 2					
Індивідуальне завдання (РР)	12				12
Контрольний захід					
Усього годин	150	24	24		102

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-	-	-

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Конкурентоспроможність як категорія і як властивість підприємства в умовах ринку (Тема 1)	2
2	Конкурентне середовище підприємства (Тема 2)	4
3	Конкурентні переваги підприємства (Тема 3)	4
4	Стратегічний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства (Тема 4)	2
5	Конкурентоспроможність товару та методи її оцінювання (Тема 5)	4
6	Менеджмент якості як фундамент забезпечення конкурентоспроможності сучасного підприємства (Тема 6)	2
7	Система та процес управління конкурентоспроможністю підприємства (Тема 7)	2
8	Розробка та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності (Тема 8)	4
	Разом	24

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-	-	-

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Конкурентоспроможність як категорія і як властивість підприємства в умовах ринку Еволюція поглядів на конкуренцію. Види конкурентоспроможності залежно від рівня й об'єкту аналізу. Підходи до класифікаційних ознак економічної конкуренції.	5
2	Тема 2. Конкурентне середовище підприємства Зміни конкурентного середовища. Державна політика в сфері регулювання конкуренції. Чинники, що впливають на силу конкурентної боротьби.	10
3	Тема 3. Конкурентні переваги підприємства Сфери формування та реалізації конкурентних переваг. Види та джерела формування конкурентних переваг. Класифікація чинників конкурентоспроможності підприємства. Головні аспекти забезпечення конкурентоспроможності підприємства.	10
4	Тема 4. Стратегічний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства Стратегії конкурентної поведінки підприємства. Стратегія забезпечення конкурентоспроможності як комплексна стратегія. Ситуаційне проектування конкурентної стратегії.	10
5	Підготовка до змістового модуля 1	5
6	Тема 5. Конкурентоспроможність товару та методи її оцінювання Визначення міжнародної конкуренції товару. . Сервісне та післясервісне обслуговування як додаткові чинники підвищення привабливості товарів і зростання їх конкурентоспроможності. Світова організація торгівлі та стандартизація якості товарів. Міжнародні стандарти якості ISO. Використання міжнародних стандартів – важливий чинник підвищення якості продукції. Сучасні інструменти та організація контролю якості готової продукції. Міжнародна сертифікація продукції.	15

7	Тема 6. Менеджмент якості як фундамент забезпечення конкурентоспроможності сучасного підприємства Місце менеджменту якості у стратегічному плануванні. Забезпечення ефективного функціонування системи управління якістю. Якість – всесвітнє поле конкуренції на порозі XXI століття.	10
8	Тема 7. Система та процес управління конкурентоспроможністю підприємства Системно-процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства. Різновиди системи управління конкурентоспроможністю підприємства.	10
9	Тема 8. Розробка та забезпечення реалізації програм підвищення конкурентоспроможності Критерії оцінки ефективності розробки та забезпечення реалізації програми підвищення конкурентоспроможності підприємства.	10
10	Підготовка до змістового модуля 2	5
11	ІНДЗ – РР	12
	Разом	102

9. Індивідуальне завдання

Виконання контрольної роботи (РР) на тему «Розробка програми підвищення конкурентоспроможності підприємства (назва підприємства)»

10. Методи навчання

Словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.); наочні (ілюстрування, демонстрування) та практичні (практичні роботи, індивідуальне опитування, тестування).

11. Методи контролю

Поточний контроль, проміжний контроль, тестовий контроль, семестровий контроль у вигляді іспиту.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять у вигляді теоретичних співбесід, розв'язання практичних завдань.

Проміжний контроль проводиться у вигляді тестування здобувачів за основними розділами курсу.

Семестровий контроль – іспит.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1 Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

12.2

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання практичних робіт	1,5...3	6	9...18
Модульний контроль 1	0...20	1	12...20
Змістовний модуль 2			
Виконання практичних робіт	1,5...3	6	9...18
Модульний контроль	11...20	1	12...20
Виконання і захист КР	18...24	1	18...24
Усього за семестр			60...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. У такому випадку семестровий контроль проводиться у вигляді тестування за темами курсу.

Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- нормативно-правова база регулювання конкуренції в Україні;
- технологія аналізу ринку методом конкурентної діагностики;
- діагностика конкурентної позиції підприємства на ринку;
- методи і підходи до формування сильних конкурентних переваг підприємства;
- прикладний інструментарій управління потенціалом підприємства, його конкурентоспроможністю і вартістю;
- аналіз конкурентоспроможності продукції та підприємства;
- обґрунтування управлінських рішень щодо забезпечення конкурентоспроможності підприємства та його структурних підрозділів.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

- ідентифікувати всі види конкурентних переваг, якими володіє підприємство, визначати ті, що мають бути досягнутими в майбутньому для поліпшення його конкурентоспроможності;
- використовувати чинники конкурентоспроможності для створення конкурентних переваг підприємства;
- виконувати розрахунки, пов'язані з оцінюванням рівня конкуренції в галузі;
- визначати масштаби конкурентного галузевого середовища підприємства й оцінювати розстановку сил на ринку;
- застосувати моделі та методи оцінювання конкурентоспроможності товарів та підприємств;
- обґрунтувати організаційно-технічні рішення щодо підвищення якості продукції і продуктивності виробництва;
- економічно обґрунтувати та конкретизувати функції управління конкурентоспроможністю підприємства

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати й захистити всі практичні завдання, контрольну роботу та здати тестування.

Знати технологію аналізу ринку методом конкурентної діагностики, теоретичні та практичні аспекти діагностики конкурентної позиції підприємства на ринку, ключові методи і підходи до формування сильних конкурентних переваг підприємства.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум, захистити всі практичні завдання, виконати контрольну роботу та здати тестування. Продемонструвати в цілому високий рівень теоретичної підготовки згідно навчального плану, вміння застосовувати отриманні знання в процесі аналізу поставленої проблеми тобто економічно обґрунтувати організаційно-технічні рішення щодо підвищення конкурентоспроможності продукції та підприємства.

Відмінно (90-100). Виконати й захистити всі практичні завдання, контрольну роботу, здати модулі з максимальною кількістю балів. Досконально знати всі теми та вміти застосувати теоретичний матеріал щодо економічного обґрунтування та конкретизування функцій управління конкурентоспроможністю підприємства.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

1.

14. Рекомендована література**Базова**

1. Дюков, И.И. Управление конкурентоспособностью компании. Учебное пособие [Текст] / И.И. Дюков. – СПб: СПбГУ ИТМО, 2011. – 100с.
2. Клименко, С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. [Текст] / С.М. Клименко, Т.В. Омеляненко, Д.О. Барабась та ін. – К.: КНЕУ, 2008-520 с.
3. Философова, Т. Г. Конкуренция. Инновации. Конкурентоспособность: учебное пособие [Текст] / Т. Г. Философова, В. А. Быков. – Юнити-Дана, 2015. – 295 с.

Допоміжна

1. Фатхутдинов, Р.А. Управление конкурентоспособностью организации: учебник. – 2-е изд., испр. и доп. / Р.А. Фатхутдинов. – М. : Изд-во ЭКСМО, 2005. – 544 с.
2. Царев, В.В. Оценка конкурентоспособности предприятий (организаций). Теория и методология: учебн. пособ. [Текст] / В.В. Царев, А.А. Кантарович, В.В. Черныш. – Юнити-Дана, 2012. – 799 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Управління конкурентоспроможністю підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://studentam.kiev.ua/content/view/754/83/>
2. Управління конкурентоспроможністю підприємства [– Режим доступу: ресурс] – Режим доступу: http://stud.com.ua/43018/ekonomika/upravlinnya_konkurentospromozhnistyuu
3. Мокроносов, А. Г. Конкуренция и конкурентоспособность : учебное пособие [– Режим доступа: ресурс] / А. Г. Мокроносов, И. Н. Маврина. – Режим доступа: http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/28814/1/978-5-7996-1098-2_2014.pdf